

Uilenwerkgroep IJsselstreek 2019

Vrijwilligers

Onze 'oudgedienden' Klaas Spijker, Wim Visser en Hans Blauw zijn nog steeds onderdeel van de uilenwerkgroep, net zoals Han Grobbe, Carin Dassel, Harry Dijkerman, Elma Vonk en Anne Buijtenhek. Jeroen Stam heeft ons versterkt voor de regio Schalkhaar.

Werkzaamheden

De uilenwerkgroep zet zich in voor het welzijn van de uilen in de gemeente Deventer. Wij doen dit onder andere door:

- Plaatsen en onderhouden van nestkasten,
- Registreren en ringen van steen- en kerkuilen,
- Voorlichting en advies aan erfbewoners en belangstellenden,
- Verbetering van de leefomgeving,
- Uitwisseling van kennis aan 'peers'

.....het jaar waarin records werden gebroken

Zoals elk jaar beginnen wij in het voorjaar met de controles van alle nestkasten. Normaal gesproken begint het seizoen bij de steenuilen, maar dit seizoen was alles anders. Volgens de geruchten door het land waren door de aanwezigheid van de vele muizen sommige broedsels van kerkuilen dit jaar even vroeg als die van de steenuilen, dus we moesten alle kasten tegelijk controleren, wat een werk! Ik ben trots op onze werkgroep dat we dat voor elkaar hebben gekregen.

We zitten dit jaar op een gemiddelde van 3,9 uitgevlogen jongen per succesvol legsel, dat is hoog voor steenuilen, en daarmee zitten we zelfs boven het Overijssels gemiddelde van 3,6. In 2018 stond het Overijssels gemiddelde nog op 2,7; een groot verschil met afgelopen jaar.

In het najaar hebben we kasten gerepareerd of vervangen tijdens de 'schoonmaak-ronde'. Tevens zijn er nieuwe kasten opgehangen op nieuwe locaties.

Resultaten 2019

Onderstaand een overzicht van de steen en kerkuilenresultaten.

Deventer-Zuid omvat gedeeltes van Epse, Steenenkamer en Wilp.

In Schalkhaar hebben de steenuilen het meeste succes. Maar liefst 43 kuikens zijn hier groot geworden. Diepenveen had 1 succesvol broedsel en Deventer-Zuid 2. In totaal zijn er 54 jongen uitgevlogen.

figuur 1: steenuil jongen met prooien in kast

Tabel 1: resultaten steenuil IJsselstreek

Steenuilen	Diepenveen	Schalkhaar	Deventer-Zuid	Totaal IJsselstreek	Overijssel
Schatting totale aantal broedparen in werkgebied	4	15	4	23	1292
Aantal nestkasten in werkgebied	30	39	15	84	2029
Aantal nestkasten met broedsels	4	14	2	20	655
Aantal succesvolle broedsels	1	11	2	14	512
Aantal mislukte broedsels	3	4	0	7	139
Gemiddeld aantal uitgevlogen jongen per succesvol legsel	5,0	3,0	3,0	3,9	3,6
Gemiddeld aantal uitgevlogen jongen per gestart legsel	1,3	3,0	3,0	2,6	2,9
Totaal aantal uitgevlogen jongen	5	43	6	54	onbekend

Onze werkgroep heeft niet eerder zoveel bezette nestkasten gehad. Het uitbreiden van het aantal nestkasten brengt ook broedsucces met zich mee. Helaas hebben we ook de helft van onze broedsels zien mislukken. De reden hiervoor is niet altijd duidelijk, meestal tref je de nestkast leeg aan bij het ringen. De ouders zitten niet meer in de kast en de eieren/jongen zijn verdwenen of gepredeerd. Ondanks dat alle kasten steenmarter-proof zijn gemaakt in de laatste jaren, blijven er altijd andere roofdieren die de kast in kunnen. Ook kan er ziekte optreden of onbevuchte eieren. De opbrengst had dus zeker hoger kunnen zijn. Desondanks de mislukte broedsels hebben we niet eerder zoveel jongen zien uitvliegen sinds de oprichting van onze werkgroep, maar liefst 54.

Tabel 2: jaaroverzicht steenuilen 2013 t/m 2019

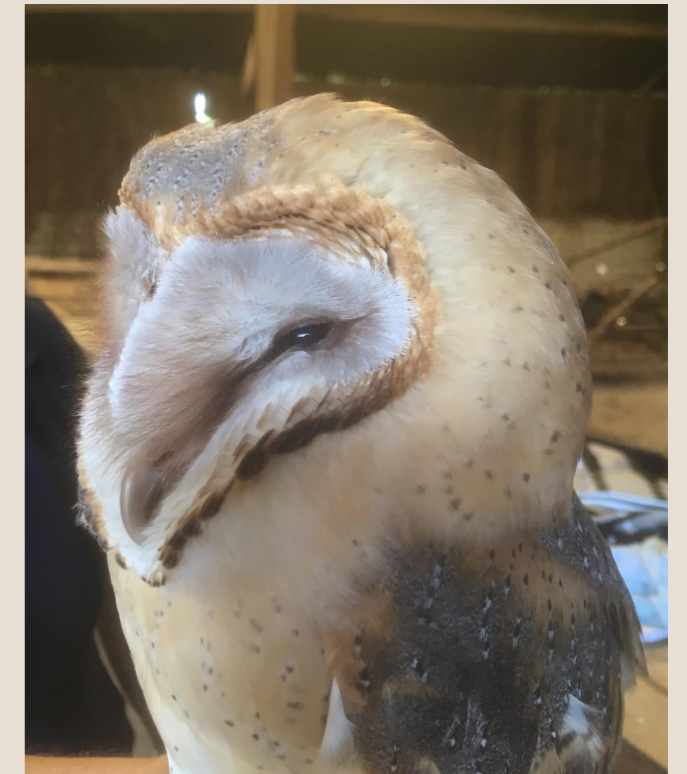
Steenuilen	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Schatting totale aantal broedparen in werkgebied	9	12	14	17	22	20	23
Aantal nestkasten in werkgebied	40	59	58	66	69	75	84
Aantal nestkasten met broedsels	8	10	12	15	18	15	20
Aantal succesvolle broedsels	5	7	8	10	13	14	14
Aantal mislukte broedsels	3	3	3	6	5	1	7
Gemiddeld aantal uitgevlogen jongen per succesvol legsel	2,6	4,9	2,5	3,1	3,2	3,1	3,9
Gemiddeld aantal uitgevlogen jongen per gestart legsel	1,6	3,4	1,7	2,1	2,3	2,9	2,6
Totaal aantal uitgevlogen jongen	13	34	20	31	41	44	54

Tabel 3: resultaten kerkuilen IJsselstreek
N.B.: de resultaten van Overijssel waren nog niet bekend bij het schrijven van het jaaroverzicht.

Kerkuilen	Diepenveen	Schalkhaar	Deventer-Zuid	totaal ijsselstreek
Schatting totale aantal broedparen in werkgebied	9	4	0	13
Aantal nestkasten in werkgebied	13	17	0	30
Aantal nestkasten met broedsels	7	4	0	11
Aantal succesvolle broedsels	7	4	0	11
Aantal mislukte broedsels	1	0	0	1
Gemiddeld aantal uitgevlogen jongen per succesvol legsel	3,9	5,3	0	4,4
Gemiddeld aantal uitgevlogen jongen per gestart legsel	3,4	5,3	0	4,0
Totaal aantal uitgevlogen jongen	27	21	0	48

De kerkuilen hebben het in heel het land geprofiteerd van een muizenrijk jaar, zo ook bij ons in de regio. In totaal zijn er 48 jongen uitgevlogen, wederom een record, met een gemiddelde van 4,4 uitgevlogen jongen per succesvol legsel.

Het ene mislukte broedsel in Diepenveen betrof een 2e legsel van een paartje dat eerder in het seizoen al 4 jongen had grootgebracht. We hebben niet eerder een 2e broedsel in eenzelfde seizoen gehad. Het 2e broedsel bleek niet succesvol en we troffen een ei en een overleden jong van 30 dagen oud aan. Het was niet gepredeerd, dus dan blijft over ziekte of ondervoeding. Dat laatste hopen wij niet, want dat zou inhouden dat één of beide van de adulten niet meer kon voeren, ondanks alle muizen. Het is een nest wat elk jaar succes heeft sinds de plaatsing van de kast dus hopelijk is er niet iets gebeurd met de adulten zodat we volgend jaar op dezelfde locatie weer succes hebben.

Figuur 2: Kerkuil

Tabel 4: jaaroverzicht kerkuilen 2013 t/m 2019

Kerkuilen	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Schatting totale aantal broedparen in werkgebied	3	5	8	12	10	13
Aantal nestkasten in werkgebied	14	14	14	24	27	30
Aantal nestkasten met broedsels	1	2	7	11	3	11
Aantal succesvolle broedsels	1	0	6	11	2	11
Aantal mislukte broedsels	0	2	1	0	1	1
Gemiddeld aantal uitgevlogen jongen per succesvol legsel	3,0	0	3,5	3,3	2,5	4,4
Gemiddeld aantal uitgevlogen jongen per gestart legsel	3,0	0	3,0	3,3	1,7	4,0
Totaal aantal uitgevlogen jongen	3	0	21	36	5	48

De kerkuilen zijn bezig met een opmars in ons werkgebied. Sinds 2016 monitoren wij de kerkuilen even intensief als de steenuilen. Wij hebben meer nestkasten geplaatst en bestaande kasten in onze administratie opgenomen. Beiden hebben eraan bijgedragen dat er een stijgende lijn is het aantal succesvolle broedsels. Van 21 uitgevlogen jongen in 2016 naar 48 jongen in 2019, meer dan een verdubbeling in 4 jaar. 2018 was een tegenvallend jaar, vermoedelijk door de aanhoudende droogte.

In de omgeving van Diepenveen worden er nu zelfs meer kerkuilenbroedsels aangetroffen dan steenuilenbroedsels. Of de daling in steenuilenbroedsels iets te maken heeft met de toename van kerkuilenbroedsels of een andere reden, zoals het toenemen van nette erven in de regio, zal blijken in de komende jaren.

Andere bewoners

Op 25 september troffen wij bij de nacontroles in een steenuilenkast een verlaten nest aan, alleen niet van een steenuil... Nu treffen we wel vaker nesten van andere soorten aan, zoals spreeuw of koolmees, maar hiervoor moesten wij echt het internet raadplegen. In het midden lag een oud nest van hommelmel of bij. Uit de vele resten konden we opmaken dat het om een boomhommelnest ging.

Achterin in de linkerhoek van de kast zat een ander nest met larven. Na wat gespeurd online denken we dat het om een nest wasmotten ging. Het schijnt dat wasmotten namelijk parasiteren op nesten van hommels. Een hommelnest is éénjarig en aangezien het verlaten, dan wel geparasiteerd was, hebben we de kast schoongemaakt voor volgend jaar. We zijn benieuwd wat we dan aantreffen.

Figuur 3: Hommelnest

Ringen

In 2018 ben ik gestart met de opleiding voor het ringen van uilen en heb in de zomer van 2019 het ringexamen afgelegd bij ringer Erwin Bruulsema uit Drenthe en voltooid.

Hierdoor kon ik voor het seizoen van 2019 zelfstandig het RAS-project beheren voor de steen- en kerkuilen voor het gebied van de VWG IJsselstreek en Olst-Wijhe. Wat betreft de steen- en kerkuilen zijn er 110 adulten en nestjongen gering in het werkgebied van VWG De IJsselstreek en 260 uilen in Olst-Wijhe. Totaal zijn er in 'zuid-west-Salland' daarmee 360 uilen geringd, een prachtig rond getal.

Door het muizenrijke jaar was het een druk ringseizoen voor de uilen. Er waren niet alleen meer broedsels, maar ook veel grote legfels. Vooral de kerkuilen hebben het seizoen op zijn kop gezet en zijn vroeg begonnen en laat geëindigd met broeden. Het seizoen begon op 10 mei toen ik de eerste jonge steen- en kerkuilen al kon ringen. Normaliter vliegen de kerkuilen pas rond eind juni/juli uit. Op 7 oktober heb ik het laatste nest kerkuilen geringd, dit betrof een 2e legfel.

Met dank aan Hans de Jonge en alle vrijwilligers van de uilenwerkgroep van IVN De Grutto van Olst-Wijhe voor de steun en vele werkzaamheden in hun werkgebied.

Terugmeldingen

Dit jaar ontvingen wij de volgende terugmeldgegevens van de geringde steenuilpullen of aangetroffen adulten. Van de kerkuilen hebben we dit jaar geen terugmeldingen mogen ontvangen.

- Geringd op 23-6-2016 in Diepenveen als nestjong. Teruggevangen op 10-5-2019 in een nestkast in Terwolde. Afstand 4 km.
- Geringd op 5-6-2018 in Schalkhaar als nestjong. Teruggevangen op 27-5-2019 in een nestkast met 5 pullen in Lettele. Afstand 4 km. Enkele weken later zijn er 4 jongen geringd.
- Geringd op 24-5-2016 in Hellendoorn als nestjong. Teruggevangen op 27-5-2019 in Schalkhaar in een nestkast broedend op 4 pullen. 4 Jongen geringd. Afstand 16 km.
- Geringd op 14-6-2018 in Wijhe als nestjong. Teruggevangen op 31-5-2019 broedend in een nestkast in Diepenveen. Dit nest is helaas mislukt. Afstand 11 km.
- Geringd op 16-6-2010 (!) als nestjong in Terwolde. Teruggevangen op 7-6-2019 in een nestkast in Steenenkamer. Het vrouwtje heeft hier 2 jongen grootgebracht. Afstand 6 km. Men mag wel stellen dat dit een dame op leeftijd is. De gemiddelde levensverwachting van een steenuil is 2 à 3 jaar, dat wordt medebepaald door het hoge sterftecijfer in het 1e levensjaar. De hoogste in Nederland vastgestelde leeftijd is echter maar liefst 15 kalenderjaar (Stroeken & Van Harxen, STONE)

We willen graag meer inzicht krijgen in de verspreiding en broedsucces van de steen- en kerkuil. Dus mocht een lezer weten waar in de omgeving van Diepenveen, Epse, Wilp en/of Steenenkamer steen- en/of kerkuilen zitten, geef het a.u.b. aan ons door.

U kunt ons mailen via uilen@vwg-deijsselstreek.nl

hartelijk dank!

Tot volgend jaar!
Anne Buijtenhek

